

Helteen terveyshaittoihin varautuminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Virpi Kollanus

17.11.2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Helle on merkittävä terveysriski myös Suomessa

- Helleaalloista aiheutuu vakavia terveyshaittoja erityisesti ikääntyneille ja pitkäaikaissairaille
 - Kuolleisuus, sairaalahoidon tarve
- Pitkittyneestä, 3–4 viikkoa kestävästä helleaallostakin voi aiheutua Suomessa 200–400 ennenaikaista kuolemaa
- Ilmastonmuutoksen ja väestön ikääntymisen myötä vaikutukset voivat moninkertaistua tulevaisuudessa

Helteen vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollossa

- Helleaaltojen aikana kuolleisuus lisääntyy kodeissa sekä terveyden- ja sosiaalihuollon hoito- ja hoivalaitoksissa
 - Hieman yli puolet kuolemista tapahtuu sairaaloiden vuodeosastoilla
- Vakavien terveyshaittojen ehkäisy edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon varautumistoimia
- Hoito- ja hoivalaitosten varautuminen
 - Potilas/asukasturvallisuus, toiminnan jatkuvuuden varmistaminen, palveluiden ruuhkautumiseen varautuminen, työhyvinvointi
- Kotihoidon ja avohoidon toimet tärkeitä kotona asuvien riskiryhmien suojaamiseksi

THL:n selvitys sairaaloiden varautumisesta helteeseen

- Sähköinen kysely perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sairaaloille 15.11.–10.12.2001
- Kyselyyn vastasi 97 perusterveydenhuollon ja 43 erikoissairaanhoidon toimipaikkaa
 - Yksi vastaus jokaisesta toimipaikasta
 - Vastaajana yleensä toimipaikan ylimmän tai keskijohdon edustaja
- Vastauksia saatiin lähes kaikista maakunnista

Työpaperi 27/2022

Helteen vaikutukset ja varautuminen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sairaaloissa

Virpi Kollanus, Jaana I. Halonen, Päivi Meriläinen, Timo Lanki

Helle on myös Suomessa merkittävä terveysriski, erityisesti ikääntyneille ja pitkäaikaissairauksista kärsiville. Voimakkaasta ja pitkittyneestä, joitakin viikkoja kestävästä helleaalosta voi aiheutua useampia satoja kuolemia, joista valtaosa tapahtuu terveydenhuollon toimintayksiköissä. Tämän kyselytutkimuksen tavoitteena oli selvittää terveydenhuollon palveluntuottajien kokemuksia ja näkemyksiä kuumien säänn haittavaikutuksista sairaaloissa. Lisäksi tarkasteltiin vaikutusten ehkäisemiseksi toimipaikoissa tehtyjä tai suunniteltavia toimenpiteitä sekä tiedon ja tuen tarvetta varautumisen parantamiseksi.

Kyselyn perusteella sisätilojen kuumentuminen helteellä on perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sairaaloissa yleinen ongelma, joka vaikuttaa potilaiden ja työntekijöiden hyvinvointiin sekä hoitolaitosten toimintaan. Sairaaloiden varautumista helteeseen tulisi siis parantaa Suomessa. Kuumien säänn vaikutukset pitäisi huomioida jokaisen toimipaikan valmiussuunnittelussa. Erityisen tärkeää on pyrkiä parantamaan sisätilojen viilennysmahdollisuuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hellevarautumista voitaisiin edistää vahvistamalla varautumisen kansallista ohjausta. Hellevaroitustajärjestelmää olisi mahdollista kehittää siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat saisivat automaattisesti tiedon varoituksen antamisesta ja viranomaisten toimintaohjeista. Varautumista voidaan tukea myös kokoamalla yhteen ja täydentämällä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille suunnattuja ohjeistuksia sekä määrittämällä terveydenhuollon hoitotoksille kesäajan korkeita sisälämpötiloja koskevat ohje- tai raja-arvot, jotka ottavat huomioon potilasturvallisuusnäkökulman.

© Kirjoittaja(t) ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos | Helsinki 2022

ISBN 978-952-343-877-4 (verkko), ISSN 2323-363X, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-877-4>

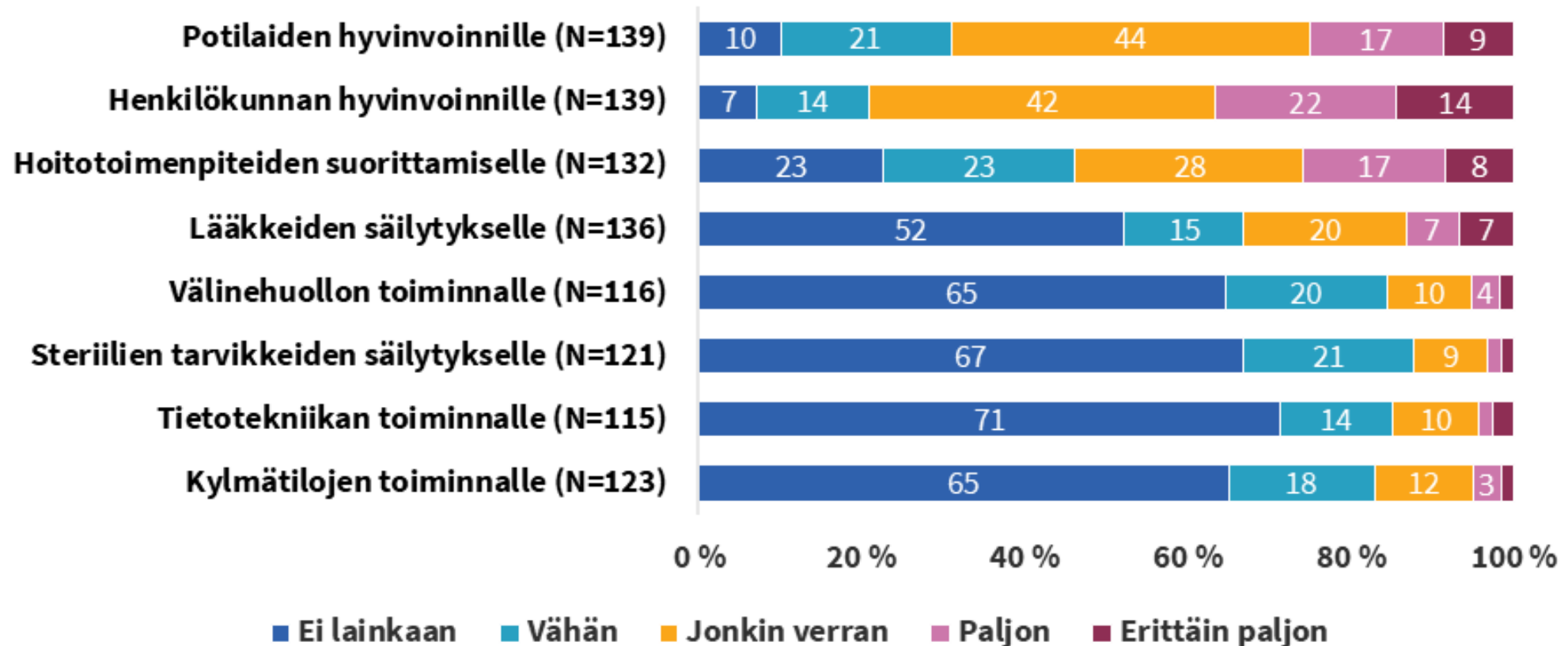
 Terveiden ja
hyvinvoinnin laitos

www.thl.fi

Sairaaloiden yllämpeneminen helteen aikana

- Sisätilojen kuumentuminen oli merkittävä tai jokseenkin merkittävä ongelma 73 %:ssa kaikista toimipaikoista
- Monissa sairaaloissa oli mitattu ≥ 27 °C ja joissakin jopa ≥ 30 °C huonelämpötiloja
- Yleisintä yllämpeneminen oli vuodeosastojen potilashuoneissa (86 %:ssa toimipaikoista), hoitotoimenpide- ja tutkimushuoneissa (79 %) sekä henkilökunnan taukotiloissa (77 %)
- Koneellinen jäähdytys oli usein mahdollista vain osassa tiloja tai ei lainkaan
- Esim. vuodeosastojen potilashuoneet:
 - Kaikki tilat jäähdytetty 43 %:ssa toimipaikoista
 - Ei lainkaan jäähdytystä 23 %:ssa toimipaikoista

Sisätilojen kuumentumisesta sairaaloissa aiheutuvat ongelmat

Vastaajien näkemys siitä, missä määrin helteen aikaisesta sisätilojen kuumentumisesta aiheutuu omassa toimipaikassa ongelmia potilaiden tai henkilökunnan hyvinvoinnille sekä eri toiminnoille (N = vastausten kokonaismäärä).

Sairaaloiden varautuminen helteeseen

- Vastaajien keskuudessa hellevarautumisen tarve tunnistettiin yleisesti ja nähtiin tärkeänä, mutta...
- Vain kolmanneksessa (31 %) toimipaikoista huomioitiin helteen vaikutukset valmiussuunnittelussa
- Kirjalliset ohjeistukset varautumistoimista oli laadittu vain osassa toimipaikoista
 - Ohjeet potilaiden suojaamiseksi: 35 % toimipaikoista
 - Ohjeet henkilökunnan suojaamiseksi: 53 % toimipaikoista
- Vain puolet toimipaikoista ilmoitti huomioivansa Ilmatieteen laitoksen hellevaroitukset toiminnassaan

Kuinka sosiaali- ja terveydenhuollon hellevarautumista tulisi edistää?

- Helteen vaikutukset tulisi sisällyttää toimintayksiköiden valmiussuunnitteluun
- Hoito- ja hoivalaitosten jäähdytysmahdollisuuksien tulee parantaa
 - Passiiviset keinot ja koneellinen jäähdytys
- SOTE-toimijoita koskevat kansalliset ohjeistukset hellevarautumisesta
- SOTE-toimijoiden tiedottaminen hellevaroituksista ja toimintaohjeista
- Ohjearvot hoitolaitosten kesäajan sisälämpötiloille
 - Sosiaalihuollon toimintayksiköitä koskevien asumisterveysasetuksen toimenpiderajojen päivittäminen
 - Ohjearvojen laatiminen terveydenhuollon hoitolaitoksille

Kiitos!

Lisätietoa:

- THL:n ohjeistukset: thl.fi/helle
- [Kollanus V, Lanki T. Helteen terveyshaitat ja niiden ehkäisy Suomessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 14/2021.](#)
- [Kollanus V, Halonen JI, Meriläinen P, Lanki T. Helteen vaikutukset ja varautuminen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sairaaloissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 27/2022.](#)
- [Kosonen R, ym. Ilmanvaihto- ja jäähdytysjärjestelmien resilienssi lämpöaaltojen ja hengitystieinfektioiden suhteen: Uudis- ja korjausrakennusten teknisten ratkaisujen toiminta muuttuvissa olosuhteissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:56.](#)